

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 18 marca 2020 r.

DKO-WOK.440.3.2020.MK

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich
Aleja Solidarności 77
00-090 Warszawa

Szanowny Panie Rzeczniku!

Odpowiadając na wystąpienie nr XI.813.14.2019.MS w sprawie realizacji prawa uczniów utożsamiających się z niemiecką mniejszością narodową do nauczania języka niemieckiego, jako języka mniejszości i równolegle, jako języka obcego nowożytnego, uprzejmie proszę o przyjęcie stanowiska Ministra Edukacji Narodowej w tej sprawie.

Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 823) reguluje sprawy związane z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych, zachowaniem i rozwojem języka regionalnego, integracją obywatelską i społeczną osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych, a także sposób realizacji zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie etniczne. Zgodnie z definicją ustaloną w art. 3 pkt 2 ww. ustawy przez język mniejszości rozumie się własny język mniejszości narodowej.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1481 z późn. zm.) w art. 13 zapewnia uczniom prawo do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, a w szczególności naukę języka oraz własnej historii i kultury.

Podstawą organizacji nauki języka niemieckiego, jako języka mniejszości narodowej (języka własnego) są przepisy rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej wydanych na podstawie art. 13 ust. 3 (rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez

przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym z dnia 14 listopada 2007 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 263) oraz z dnia 18 sierpnia 2017 r. (Dz. U. poz. 1627).

Zgodnie z nową podstawą programową dla szkoły podstawowej¹ i nowymi ramowymi planami nauczania² na I etapie edukacyjnym każdy uczeń obowiązkowo uczy się jednego języka obcego nowożytnego, natomiast na II etapie edukacyjnym - od klasy VII – dwóch języków obcych nowożytnych. Wszyscy uczniowie w polskiej szkole mają obowiązek nauki dwóch języków obcych nowożytnych, a uczniowie należący do mniejszości narodowych, etnicznych lub społeczności posługującej się językiem regionalnym (kaszubskim) dotąd dodatkowo mają zapewnione prawo do nauki własnego języka mniejszości oraz własnej historii i kultury.

Nie jest prawdą, że uczniom należącym do mniejszości niemieckiej ogranicza się możliwość wyboru obowiązkowego języka obcego nowożytnego. Każdy uczeń (jego rodzic/rodzice) dokonuje wyboru tego języka na zasadach ogólnych, wg kryteriów przyjętych w danej szkole.

Jeżeli uczeń uczestniczy w nauce języka mniejszości narodowej nie może równocześnie uczyć się w szkole tego języka jako języka obcego. Wszelkie próby odmiennej wykładni przepisów szeroko rozumianego prawa oświatowego, wskazujące na możliwość równoległego nauczania danego języka, jako języka mniejszości narodowej oraz języka obcego nowożytnego, prowadzą do nielogicznych i sprzecznych z celami kształcenia wniosków.

Podstawy programowe nauczania języka obcego nowożytnego i języka mniejszości różnią się, bowiem inne są cele prowadzonego nauczania. Zgodnie z wymaganiami podstawy programowej, drugi język obcy jest nauczany „od początku w klasie VII A1- wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego”. Na tym etapie uczeń rozpoczyna naukę drugiego języka obcego, natomiast uczeń, który w klasie VII uczestniczy w zajęciach języka mniejszości narodowej, zgodnie z wymaganiami podstawy programowej, sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego lub etnicznego, czyta teksty ze zrozumieniem, rozpoznaje intencję nadawcy itp. Błędne rozwiązanie organizacyjne polegające na objęciu ucznia niemieckiej mniejszości narodowej nauczaniem języka

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356).

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2019 r. poz. 639).

niemieckiego jako języka obcego, nie tylko pozbawia tego ucznia prawa do nauki w szkole dwóch języków obcych nowożytnych, ale zmusza go do uczestnictwa w zajęciach zupełnie nieprzystających do jego potrzeb i możliwości w zakresie kształcenia językowego.

Zgodnie z § 6 ww. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów (...) przed rozpoczęciem nauki języka mniejszości dyrektor szkoły ma obowiązek poinformować rodziców, którzy złożyli wniosek o objęcie ucznia nauczaniem języka mniejszości o:

- 1) celu prowadzonych zajęć i ich miejscu w tygodniowym rozkładzie zajęć;
- 2) informacjach odnotowywanych w dokumentacji przebiegu nauczania, na świadectwach szkolnych promocyjnych, świadectwach ukończenia szkoły oraz świadectwach dojrzałości - w przypadku udziału ucznia w zajęciach z języka mniejszości lub języka regionalnego;
- 3) warunkach i sposobie oceniania i klasyfikowania ucznia z zajęć z języka mniejszości lub języka regionalnego oraz nauki własnej historii i kultury, a także wpływie oceny z zajęć z języka mniejszości lub języka regionalnego na promowanie ucznia do klasy programowo wyższej oraz ukończenie szkoły;
- 4) uprawnieniach i obowiązkach uczniów przystępujących do egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego oraz o wymaganiach egzaminacyjnych.

Realizacja tego obowiązku przez dyrektora szkoły powinna ułatwić rodzicom uczniów podjęcie swobodnej decyzji, o której mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o mniejszościach narodowych (...), który stanowi, że każda osoba należąca do mniejszości ma prawo do swobodnej decyzji o traktowaniu jej jako osoby należącej bądź też nienależącej do mniejszości, a wybór taki lub korzystanie ze związanych z tym wyborem praw nie pociąga za sobą jakichkolwiek niekorzystnych skutków. Jakikolwiek działania dyrektorów szkół, mające na celu wpływanie na decyzję rodziców, co do udziału ucznia w nauce języka mniejszości lub rezygnacji z tej nauki są niedopuszczalne i niezgodne z przepisami prawa.

Jednocześnie zwracam uwagę, że przepisy prawa nie nakładają obowiązku dodatkowego premiowania w systemie oświaty uczniów należących do mniejszości narodowych. W tym miejscu należy podkreślić, że uczniowie mniejszości niemieckiej są w nieporównywalnie korzystniejszej sytuacji językowej niż uczniowie należący do pozostałych 8 mniejszości uczących się języka własnego w ramach systemu oświaty. Uczniowie mniejszości niemieckiej mają *de facto* wybór, co do formy nauczania języka niemieckiego. Mogą się go uczyć już od przedszkola przez wszystkie etapy edukacji w wybranej formule (własny lub obcy), a w konsekwencji mają prawo

zdawania egzaminu maturalnego z tego języka jako mniejszościowego lub obcego nowożytnego.

Prosząc o przyjęcie powyższych wyjaśnień, zapewniam o gotowości Ministra Edukacji Narodowej do stałego dialogu z mniejszością niemiecką w sprawach oświatowych w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

Maciej Kopeć
Podsekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/